

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 367. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357515968/facsimile.pdf> (tilgået 24. juni 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

og den gejstlige Stand maa føre Udryddelseskrige, saalænge de er adskilte; thi de strider om én Plads . . . Resultatet af den moderne Tænkemaade kaldte man Filosofi og regnede Alt dertil, hvad der var det Gamle imod, især altsaa ethvert Udfald mod Religionen. Hvad der fra Begyndelsen af var Personalhad mod den katolske Tro gik efterhaanden over til Had mod Bibelen, mod den kristelige Tro, ja endog mod Religion overhovedet.»

Man ser, med hvilken Klarhed Novalis har opfattet Fritænkeriet som Følge af Protestantismen. Han fortsætter:

«Ja endnu mere: Religionshadet udstrakte sig naturligt og følgerigtigt til alle Genstande for Begejstring, forkætrede Fantasi og Følelse, Sædelighed og Kærlighed til Kunst, Fremtid og Fortid, stillede Mennesket med Nød og neppe øverst blandt Dyrene og gjorde Verdensaltets skabende Musik til den ensformige Klappen af en uhyre Mølle, der dreven af Tilfældets Strøm og svømmende paa den, var en Mølle i og for sig uden Bygmester og Møller og egenlig et ægte *perpetuum mobile* . . . Kun én Begejstring blev højmodigt løvnet Menneskene, Begejstringen for denne herlige Filosofi og for dens Præster. Frankrig var saa lykkeligt at blive Skødet og Sædet for denne nye Tro, som var sammenklistret af lutter Viden . . . Lysen var paa Grund af dets Lydighed under Matematikens Love og dets Frækhed blevet disse Menneskers Yndling . . . Højest mærkværdig er denne den moderne Vantros Historie, og Nøgle til alle uhyggelige Særsyn i den nyere Tid. Først i dette Aarhundrede og især i dets sidste Halvdel begynder den og vokser i kort Tid til uoverskuelig Storhed og Mangfoldighed; en anden Reformation, en mere omfattende og mere ejendommelig var uundgaelig og maatte først træffe det Land, der var mest moderniseret og længst af Mangel paa Frihed havde ligget i Afmægt . . . Under dette Anarki genfødtes Religionen; et sandt Anarki er dens Avlingsselement . . . Forekommer ikke Statsomvæltningen den ægte Betragter som en Sisyfus? Ligesom han har naaet det Toppunkt, hvor der er Ligevægt, ruller den mægtige Byrde ned paa den anden Side. Den vil aldrig blive deroppe, naar ikke en Tiltrækning til Himlen holder den svævende. Alle Eders Støtter er for svage, naar Eders Stat beholder Retningen mod Jorden!»

Med Begejstring spaaer han da om den nye Gemyttets Tid, der skal komme: